

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 796066 24 Rev
Sarajevo, 31.10.2024. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Amire Sadović, kao predsjednice vijeća, Adnana Baručije i Enise Bilajac, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. S.M. iz L., ul. M. broj ... 2. Dž.J. iz L., ul. D. broj ..., 3. I. J. iz L., ul. H. bb, 4. R.T. iz L., ul. M. bb i 5. J.I. iz L., ul. D. d. bb, svi zastupani putem punomoćnika Bekira Gavrankapetanovića, Damira Koldže, Emira Kukića i Džemile Gavrankapetanović, advokata iz Sarajeva, protiv tužene Federacija Bosne i Hercegovine, zastupane putem zastupnika Federalnog pravobranilaštva, radi utvrđenja diskriminacije i isplate, v.s. 10.100,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796066 21 Gž od 23.07.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj 31.10.2024. godine, donio je:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova nastalih u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796066 19 P od 07.01.2021. godine odlučeno je:

„I Utvrđuje se da su tužitelji M.S. J.Dž., J.I., T.R. i I. J. neposredno diskriminirani od strane tuženog Federacije BiH na način što je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite civilnih žrtava rata i porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/09), koji Zakon je stupio na snagu 12.03.2009. godine, tuženi Federacija BiH povrijedio pravo tužitelja na jednako postupanje, čime su tužitelji izvedeni iz stečenih prava na isplatu invalidnine.

II Tužbeni zahtjev kojim je predloženo da sud naloži tuženom da isplati tužiteljima na ime neisplaćenih ličnih invalidnina i to: M.S. iznos od 59,64 KM mjesečno počev od 01.10.2009. do 01.11.2020. godine, J.D. iznos od 83,07 KM mjesečno počev od 01.06.2009. do 01.11.2020. godine, J.I. iznos od 42,60 KM mjesečno počev od 01.10.2009. do 01.11.2020. godine, T.R. iznos od 83,07 KM mjesečno počev od 01.05.2009. do 01.11.2020. godine i I.J. iznos od 59,64 KM mjesečno počev od 01.10.2009. do 01.11.2020. godine, i to svima sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dopijeva svakog 1. (prvog) u mjesecu za prethodni mjesec, u roku od 30 dana, odbija se kao neosnovan.

III Svaka strana snosi svoje troškove parničnog postupka.“

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 796066 21 Gž od 23.07.2024. godine odlučeno je:

„Žalba tužene se uvažava, prvostepena presuda se preinačava u stavu I izreke prvostepene presude na način da se odbija tužbeni zahtjev kojim su tužitelji tražili utvrđenje da ih je tužena

diskriminirala donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite civilnih žrtava rata i porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/09), koji Zakon je stupio na snagu 12. marta 2009. godine, a slijedom čega da je tužena povrijedila pravo tužitelja na jednako postupanje čime su tužitelji izvedeni iz stečenih prava na isplatu invalidnine.

Žalba tužitelja se odbija kao neosnovana, pa se prvostepena presuda potvrđuje u stavu II izreke prvostepene presude kojim je odbijen dio tužbenog zahtjeva kojim je traženo nalaganje tuženoj da im isplati neisplaćene lične invalidnine i to:

- S.M. iznos od 59,64 KM mjesečno za period od 01. oktobra 2009. godine do 01. novembra 2020. godine
- Dž.J. iznos od 83,07 KM mjesečno za period od 01. juna 2009. godine do 01. novembra 2020. godine
- I.J. iznos od 42,60 KM mjesečno za period od 01. oktobra 2009. godine do 01. novembra 2020. godine
- R.T. iznos od 83,07 KM mjesečno za period od 01. maja 2009. godine do 01. novembra 2020. godine
- J.I. iznos od 59,64 KM mjesečno za period od 01. oktobra 2009. godine do 01. novembra 2020. godine

svima sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni mjesečni iznos naknade koji dopijeva svakog prvog u mjesecu za predhodni mjesec.

Svaka stranka snosi svoje troškove postupka.“

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji ne navodeći izričito revizijske razloge, a iz sadržaja revizije proizilazi da je podnesena zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primijene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači na način da se tužbeni zahtjev u cijelosti usvoji, ili ukine i predmet vrati na ponovno suđenje. Tužitelji su zatražili trošak sastava revizije iznos od 2.845,20 KM.

Tužena na reviziju nije odgovorila.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, dalje ZPP), ovaj sud je odlučio:

Revizija nije osnovana.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava (čl. 241. st. 1. ZPP).

Kada je riječ o drugostepenim odlukama kojima se odlučuje u povodu pravnog lijeka, sud (prema odredbi čl. 231. ZPP) treba (i mora) ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značaja. Po ocjeni ovoga suda u pobijanoj drugostepenoj presudi nije ostvarena povreda parničnog postupka iz člana 231. u vezi sa članom 191. stav 4. ZPP. Suprotno tvrdnjama tužitelja, pobijana drugostepena presuda sadrži dostatno obrazloženje (čl. 191. st. 4. ZPP) iz kojeg je moguće provjeriti na kojim utvrđenjima i uvjerenjima je sud utemeljio svoju ocjenu o (ne)osnovanosti tužbenog zahtjeva.

Konkretno, iz obrazloženja pobijane drugostepene presude jasno proizilazi kako je tužbeni zahtjev odbijen iz razloga što je Ustavni sud BiH u odluci pod brojem U-11/22 od 14.

jula 2022. godine utvrđujući da član 3. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom nije u suprotnosti sa članom II/4 Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, te članom 1. Protokola broj 12. uz Evropsku konvenciju, a iz kakvog odlučivanja proizlazi zaključak da tužena donošenjem izmjena spornog Zakona nije izvršila sistemsku diskriminaciju tužitelja.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje diskriminacije i isplata tužiteljima neisplaćenih ličnih invalidnina počev od 01.10.2009. godine.

Odlučujući o predmetnom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su utvrdili da su tužiteljima rješenjima Centra za socijalni rad Lukavac, na osnovu odredbi članova 18b, 18c, 18f i 18g tada važećeg Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 36/99 i 54/04) priznata prava na ličnu invalidninu III, IV i V grupe kao licima sa oštećenjima organizma po osnovu stečenog invaliditeta od 60, 70 i 80%, radi čega su im isplaćivane mjesečne naknade u iznosima od 42,60 KM, 59,64 KM i 83,07 KM, sve počev od 2006. odnosno 2007. godine. Tužitelji su izvedeni iz prednjeg prava stupanjem na snagu izmjena i dopuna Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom koji je stupio na snagu 12. marta 2009. godine. Prednje postupanje tužene prepoznato kao problematično u Specijalnom izvještaju o pravima osoba sa invaliditetom Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH iz novembra 2010. godine, kao i Godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti iz marta 2012. godine u kojima se navodi da su izmjene Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom dovele do toga da su prava izgubile sve osobe sa invalidnošću manjom od 90 %, pa je data preporuka državi da ujednači kriterije za dodjelu naknada osobama sa invaliditetom po svim osnovama, kao i da se razmotri ponovna uspostava prava invalidima s priznatim tjelesnim oštećenjem manjim od 90%. Vlada Federacije BiH u Strategiji za unaprijeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u F BiH (2016-2021) iz jula 2016. godine prepoznala je navedeni problem diskriminacije u pogledu zaštite osoba sa invaliditetom po osnovu uzroka nastanka invalidnosti i da je u tom pravcu u parlamentarnu proceduru upućen Zakon o osnovnim načelima i okviru materijalne zaštite osoba sa invaliditetom.

Prvostepeni sud je djelimično usvojio tužbeni zahtjev tužitelja u bitnome zaključivši da je došlo do diskriminacije po osnovu odredbe iz člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09 i 66/16 - u daljem tekstu: ZZD), jer su izmjenama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, članom 18b) tužitelji kao neratni ili mirnodopski invalidi stavljeni u nejednak položaj s civilnim žrtvama rata.

Odlučujući o zahtjevu za isplatu neisplaćenih invalidnina prvostepeni sud nalazi osnovanim istaknuti prigovor zastare po odredbama člana 186. i 376. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list R BiH“, broj 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine Federacije BiH“, broj 29/03 i 42/11 – dalje ZOO) i ovaj zahtjev odbija.

Drugostepeni sud suprotno od stava prvostepenog suda zaključuje da tužitelji nisu diskriminirani od strane tužene samim donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/09), jer je Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine utvrđeno da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za

zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća, iz čega proizlazi da tužena usvajanjem navedenog Zakona nije izvršila sistemsku diskriminaciju tužitelja. Pritom se poziva i na odluke revizijskog suda koje su donijete u identičnim predmetima u kojima je revizija tužitelja odbijena. Iz navedenih razloga drugostepeni sud usvaja žalbu tužene i prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu preinačava na način da u tom dijelu odbija tužbeni zahtjev tužitelja.

I po ocjeni revizijskog suda pravni stav drugostepenog suda je pravilan.

Drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom nije diskriminirajući i da isti ne daje osnovu za utvrđenje postojanja diskriminacije i potraživanja koja su predmet zahtjeva tužitelja.

Prema odredbi člana 2. stav 1. ZZD diskriminacijom, u smislu ovoga zakona, smatrat će se svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili skupini osoba i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim područjima života.

Odredbom člana 3. stav 1. i 2. ZZD definisani su oblici diskriminacije, tako što se pod neposrednom diskriminacijom podrazumijeva svako različito postupanje po osnovama određenim članom 2. ovog zakona, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja kada je neko lice ili grupa lica dovedena ili je bila ili bi mogla biti dovedena u nepovoljniji položaj za razliku od nekog drugog lica ili grupe lica u sličnim situacijama, a pod posrednom diskriminacijom se podrazumijeva svaka situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, ima ili bi imala učinak dovođenja nekog lica ili grupe lica u odnosu na osnove definirane u članu 2. stavu 1. ovog zakona u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na druga lica.

Odredbom člana 15. stav 1. ZZD propisano je u svim postupcima predviđenim ovim zakonom kada osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

Članom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom iz 2009. godine, (sporni zakon) („Službene novine Federacije BiH“ broj 14/09 od 11. marta 2009. godine) na kojoj zakonskoj odredbi tužitelji zasnivaju diskriminaciju, propisano je: „Član 18.b Zakona mijenja se i glasi: „Radi ostvarivanja prava utvrđenih ovim Zakonom lica sa invaliditetom razvrstavaju se prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u dvije grupe i to: I. grupa - lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma, II. grupa - lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma“.

Odlukom Ustavnog suda BiH, broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine utvrđeno je da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09) nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća. Navedena odluka, donijeta je u toku vođenja drugostepenog postupka, a kako odluke Ustavnog suda BiH djeluju, po pravilu na postupke koji su u toku pred nižestepenim sudovima, zato što prije donošenja odluke Ustavnog suda o zahtjevu tužitelja nije pravosnažno riješeno pred nižestepenim sudovima, to se ista odluka Ustavnog suda BiH, suprotno stavu revizije imala primijeniti neposredno na konkretni predmet spora.

Ustavom BiH je propisano da su odluke Ustavnog suda BiH konačne i obavezujuće. Samo je ovo odredba Ustava BiH koja reguliše pitanje dejstva odluka Ustavnog suda. Pitanje dejstva odluka regulisano je Pravilima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 94/14, 47/23 i 41/24) i to članom 72. stav 1. koji propisuje da su odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće i svako fizičko i pravno lice je dužno da ih poštuje, dok je stavom drugim propisano svi organi vlasti su dužni, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnog suda.

U pogledu zaključaka i pravnih shvaćanja navedenih u Odluci broj U - 1/11 koji obavezuju Ustavni sud u konkretnom slučaju Ustavni sud ukazuje da je u svojoj praksi utvrdio da se „obaveznost i izvršnost odluka Ustavnog suda ne odnose samo na izreku te odluke, već i na pravno shvaćanje i pravne ocjene o tome koje je ustavno pravo povrijeđeno i na koji način” (vidi rješenja Ustavnog suda br. AP 289/03 i AP 854/04 od 1. juna 2006. godine, tačka 8. i, mutatis mutandis, odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 2578/15 od 12. januara 2016. godine, tačka 84. i AP 699/15 od 9. jula 2015. godine, tačka 61). Iako je navedena praksa zasnovana na članu 62. stav (4) Pravila Ustavnog suda koji se odnosi na djelovanje odluka o apelaciji, Ustavni sud smatra da se ista praksa odnosi i na odluke koje su donesene na osnovu člana VI/3.a) i c) Ustava Bosne i Hercegovine (Ustavni sud, Rješenje broj U - 3/13 od 30. septembra 2016. godine, tačka 11).

Imajući u vidu navedeno, a kako su odluke Ustavnog suda BiH konačne i obavezujuće, to revizijski prigovori koje revidenti ističu u pogledu zaključaka i stavova navedenih u odluci broj U - 11/22 nisu od odlučnog značaja sa aspekta predmeta spora (član 231. u vezi sa članom 253. ZPP).

Kako nisu ostvareni revizijski razlozi, kao ni razlog na koji ovaj sud pazi po službenoj dužnosti u skladu sa odredbom člana 241. stav 1. ZPP, to je reviziju tužitelja valjalo odbiti primjenom odredbe člana 248. ZPP.

U skladu sa odredbom člana 397. stav 1. u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava revizije jer isti nisu postigli uspjeh u revizijskom postupku.

Predsjednica vijeća
Amira Sadović, s.r.